

Ст. н. с. д-р Лиляна Стоева

НАУЧНА ПЕРИОДИКА В ИКОНОМИКАТА - НАУКОМЕТРИЧЕН АСПЕКТ

От наукометрична гледна точка е представена публикационната дейност на списанията в областта на икономическата наука: "Икономическа мисъл" (Икономически институт при БАН); "Икономически изследвания" (Икономически институт при БАН; СА "Д. А. Ценов" - Свищов, Икономически университет - Варна), "Икономически алтернативи" (УНСС), "Бизнес управление" (СА "Д. А. Ценов" - Свищов), "Известия" (Икономически университет - Варна). Изследването е проведено в три направления: разпределение на научните статии по тематичен признак по години; разпределение на публикациите по видове и по години в зависимост от техните функции и предназначение; структура на авторския състав по институционална принадлежност и продуктивност. Разгледан е периодът 2001 - 2006 г. Анализирани са състоянието на количествените характеристики и показатели за дейността на научните списания в областта на икономическата наука през този период.

JEL: A30; Y

Научното списание е най-популярното средство за разпространение на научните знания, на актуална и специализирана научна информация. То е предпочитана форма за публикуване и информиране, тъй като притежава редица предимства в сравнение с останалите издания. Особено важно негово предимство е скоростта и експедитивността в публикуването, което осигурява актуалност и своевременно популяризиране на резултатите от научните изследвания. Преобладаващата част от научноизследователските резултати (80–90%) се публикува именно в научните списания.

Индексации за тематично класифициране в съответствие с Класификационна система JEL има в сп. "Икономическа мисъл" за целия изследван период, в "Икономически изследвания" - от 2003 до 2006 г., в "Икономически алтернативи" - от 2005 до 2006 г. (в този формат то съществува само през тези две години). В "Бизнес управление" има класификация по рубрики (различни от JEL), а в сп. "Известия" няма класификация за тематична насоченост на статиите. Именно по тази причина то за съжаление остава извън обсега на нашето изследване.

През 2006 г. се навършиха 50 години от създаването на сп. "Икономическа мисъл". През дългия период от своето съществуване то винаги е било място за представяне на възгледите на учените от икономическата академична общност, за изявяване на становища относно редица важни въпроси от икономическата наука и практика, за провеждане на дискусии по значими проблеми от икономическото развитие на нашата страна и, както справедливо отбелязва по този повод неговият дългогодишен главен редактор проф. Александър Димитров, то 50 години е трибуна на икономическата мисъл в България.¹

---

¹ Димитров, А. 50 години трибуна на икономическата мисъл. - Икономическа мисъл, 2006, N 5, с. 5-22.

От 2002 г. статиите в списанието се реферират в Journal of Economic Literature/EconLit.

Целта на изследването е да се придобие реална представа за състоянието на количествените характеристики и показатели за неговата дейност.

Едно от основните направления на анализа е тематичната насоченост на публикуваните научни статии. Индексирането на публикациите е в съответствие с Класификационна система JEL. Възприели сме само глобално разпределение по основни глави на проблематиката и използваме само еднозначните класификационни рубрики (A, B, C...). Техните наименования представяме в приложение.

Да разгледаме количественото разпределение на научните статии според тази класификация в сп. "Икономическа мисъл" (табл. 1).

Таблица 1

Разпределение на научните публикации в сп. "Икономическа мисъл" по брой в тематичните профили от Класификационната система JEL за периода 2001 – 2006 г.

E	F	O	C	B	D	A	G	H	J
28	28	22	21	19	18	17	16	15	15
M	Q	L	P	I	R	K	N	Z	
8	8	7	7	6	6	3	2	2	

Тъй като в някои от статиите авторите засягат няколко групи проблеми, те са посочили повече рубрики от Класификационна система JEL. Така разглежданите проблемни рубрики стават повече на брой от публикуваните статии. В таблицата е посочено в колко от публикациите фигурират проблеми от тематичните рубрики на класификационната система.

В разпределението на научните статии по брой в рубриците на класификационната система ясно се оформят четири групи статии. От данните се вижда, че в първата най-широко са застъпени проблемите на макроикономиката, монетарната икономика и международната икономика (E, F) – съответно по 28 статии. Тази тематика е предизвикала засилен интерес от страна на авторите през разглеждания период, което свидетелства за актуалността и значимостта на проблематиката и конкретната ситуация от развитието на нашата икономика през периода на утвърждаване на пазарните принципи в България.

Във втората група статии са засегнати осем тематични направления – O, C, B, D, A, G, H, J, съответно с 22, 21, 19, 18, 17, 16, 15, 15 статии. Това са проблемите на икономическото развитие, математически и количествени методи, микроикономиката, финансовата икономика, обществената икономика, демографската икономика. Тази група представлява най-съществената част от масива от публикации – общо 143. Те обхващат теоретични и приложни въпроси със

съществено значение за развитието на икономиката. Това са области от икономическото знание, които привличат усилията на внушителен интелектуален потенциал.

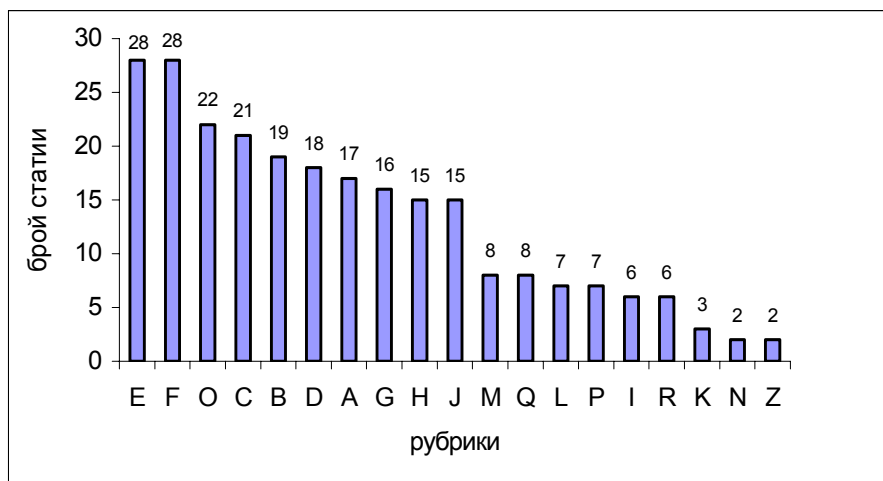
Третата група обхваща шест научни направления - M, Q, L, P, I, R, и се състои от 42 научни статии, съответно 8, 8, 7, 7, 6, 6. Те разглеждат проблемите на бизнес-администрацията, бизнес-икономиката, икономика на селското стопанство, природните ресурси, околната среда, организация на промишлеността, здравеопазване, образование, градска, селска и регионална икономика. Тук преобладават въпросите на отрасловата и регионалната икономика.

Последната група е с най-малък брой научни статии (7), обхваща рубриците K, N, Z, съответно с по 3, 2 и 2 статии. Разглеждат се проблемите на правото и икономиката, стопанската история и други специални въпроси.

Така изглежда количественото изражение на структурата на научните интереси на авторите, публикували своите статии на страниците на сп. "Икономическа мисъл" през периода 2001 – 2006 г. Прави впечатление, че са издадени публикации в целия спектър от направления на икономическата наука, които фигурират в Класификационната система JEL. Очевидно е, че сред авторите, публикуващи своите трудове в списанието, макар и различни по своята активност, съществуват интереси към всички направления на икономическата наука. Графичното изображение на структурата на научните интереси към разглежданата проблематика от страна на авторите на статиите в списанието е изобразено на следващата фигура.

Фигура

Разпределение на броя на статиите в сп. "Икономическа мисъл" по рубрики от Класификационна система JEL през периода 2001-2006 г.

На табл. 2 са представени данните за тематичната насоченост на публикуваните статии в английския вариант на списанието - *“Economic Thought”*. Тъй като то излиза веднъж годишно, статиите, които се поместват в него, са значително по-малко на брой в сравнение с българската версия. Те се подбират според критерии за стойност и качество, които редакционната колегия е възприела в своята дългогодишна практика и традиции. В така избраното множество най-широко засегнати са рубриците F, B, E и O със съответно 10, 9, 9 и 9 статии, които третират тази тематика. Това са проблемите на международната икономика, школи на икономическата мисъл и методология, макроикономика, монетарна икономика, икономическо развитие, технологични промени и растеж. Трябва да се отбележи, че най-широко застъпените тематични направления в двата варианта - български и английски, съвпадат.

Таблица 2

Разпределение на научните публикации в английския вариант на сп. “Икономическа мисъл” “Economic Thought” в съответствие с Класификационна система JEL за периода 2001 – 2006 г.

F	B	E	O	A	J	D	H	I	P
10	9	9	9	7	6	4	4	4	4
Q	C	L	N	R	G	K	M	Z	
4	3	2	2	2	1	1	1	1	

Да погледнем каква е структурата на авторския състав на публикуваните статии в сп. “Икономическа мисъл” през периода 2001 – 2006 г. На табл. 3, 4 и 5 е представено разпределението на авторите в зависимост от тяхната институционална принадлежност. В графите, означени с 1, се намират авторите от Икономическия институт при БАН или т. нар. вътрешни автори, а в графите, означени с 2, са принадлежащите към други институции или външните автори. Общият брой на авторите, които са публикували свои научни статии на страниците на списанието за разглеждания период, е 161, от които 58 (36%) са от Икономическия институт на БАН, а 103 (64%) от други институции. Съотношението между тези две групи е 1 : 2 в полза на външните автори. Или две трети от публикуваните научни статии на страниците на сп. “Икономическа мисъл” принадлежат на външни автори. По този показател политиката на списанието е запазила своите параметри от минали периоди, което може да се установи от предишни наши изследвания.² Очевидно е, че списанието дава широка трибуна за изява на учените от цялата икономическа научна общност.

² Стоева, Л. Наукометрично изследване на списание “Икономическа мисъл”. - Икономическа мисъл, 1987, N 6, с. 79-86.

Таблица 3

Разпределение на авторите, публикували свои статии в сп. "Икономическа мисъл" по институционална принадлежност

Книжка N	2001 г.		2002 г.		2003 г.		2004 г.		2005 г.		2006 г.	
	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2
1	-	-	-	4	1	3	1	2	2	2	-	3
2	1	4	-	5	1	4	2	3	2	3	2	3
3	1	5	2	2	4	2	1	3	3	2	3	4
4	2	3	2	3	-	3	1	6	1	3	3	2
5	-	3	3	2	1	3	3	4	-	-	3	4
6	2	3	4	-	1	4	1	3	4	-	1	3
Общо	6	18	11	16	8	19	9	21	12	10	12	19

Таблица 4

Разпределение на авторите, публикували свои статии в сп. "Икономическа мисъл" по институционална принадлежност

Икономически институт на БАН		Други институции	
Брой	%	Брой	%
58	36	103	64

Таблица 5

Разпределение на авторите, публикували свои статии в сп. "Икономическа мисъл" по институции

Институция	Брой	Институция	Брой
Икономически институт на БАН	58	Нов български университет	4
УНСС - София	29	СУ "Св. Климент Охридски"	2
СА "Д.Ценов" - Свищов	9	ПУ "Паисий Хилендарски"	2
Икономически университет Варна	8	ВВМУ - Стара Загора	2
Център за изследване на населението при БАН	4	Бургаски свободен университет	2

На табл. 6 е представено разпределението на авторите от сп. "Икономическа мисъл" по тяхната продуктивност. Най-голям е относителният дял на представилите само една своя статия през разглеждания период - 147 (89.63%). Авторите с по-голям брой статии са много по-малко – 9, 4 и 3, със съответно 2, 3 и 4 статии. Най-продуктивният автор е проф. д-р ик. н. Камен Миркович от УНСС. Той присъства в списанието с 6 свои статии през този период.

Таблица 6

Разпределение на авторите, публикували свои статии в сп. "Икономическа мисъл", по продуктивност

Статии (бр.)	6	4	3	2	1
Автори (бр.)	1	3	4	9	147
Относителен дял (%)	0.61	1.83	2.44	5.49	89.63

На табл. 7 е посочено разпределението на видовете публикации в сп. "Икономическа мисъл". Научните статии представляват преобладаващата част (153, 51.51%) от публикуваните материали. Този факт определя и обуславя научния облик на списанието. Научната статия по същество е най-разпространената форма, в която ученият представя резултатите от изследванията си, формулира своите аргументирани становища по определени дискуссионни въпроси, информира научната общност за това и участва в научния живот на тази общност. Научните статии осъществяват основните цели на научното списание – да бъде посредник при провеждането на научните комуникации.

Таблица 7

Видове публикации в сп. "Икономическа мисъл" през периода 2001 – 2006 г.

Публикации	2001 г.	2002 г.	2003 г.	2004 г.	2005 г.	2006 г.	Общо	Отн. дял (%)
Научни статии	26	26	26	26	20	29	153	51.51
Консултации	3	4	5	6	4	3	25	8.42
Прегледи	5	3	4	2	3	1	18	6.06
Информации	-	-	2	3	7	5	17	5.72
Научен живот	2	5	3	4	6	3	23	7.74
Отзиви	5	9	11	4	2	3	34	11.45
Рецензии	4	3	1	4	4	3	19	6.40
Икономическо наследство	-	3	-	2	-	-	5	1.68
Юбилеи	-	-	-	-	2	1	3	1.02

Значително място на страниците на списанието заемат отзивите, консултациите, научен живот (съответно 11.45, 8.42 и 7.74%). Едновременно с информиране на общността за своите резултати учените изпълняват оценителни и консултативни функции. Научното списание е най-подходящото място, където се представят становищата им относно публикувани трудове, разработвани проекти, провеждана политика. Тук се изразява аргументирано одобрение, адмирации, критики, предложения, интерпретации.

Важно място в списанието заемат също прегледите и информацията (съответно 6.06 и 5.72%). В тях се отразяват събития от дейността на научната

общност, анонсират се предстоящи важни форуми и прояви, информират се читателите за всички важни аспекти от функционирането на научните институции.

Най-малко са материалите в разделите “Икономическо наследство” (1.68%) и “Юбилеи” (1.02%). Те зависят от наличието на определени специфични събития през разглеждания конкретен период.

На табл. 8 е представено разпределението на публикациите в сп. “Икономически изследвания” според използваната класификационна система (за периода 2003 – 2006 г.). За разглеждания период най-широко са застъпени проблемите от рубрики O и L - икономическо развитие, технологични промени и растеж и организация на промишлеността със съответно 27 и 17 публикации. Следващата група с по-малка численост обхваща рубриците M, Q, F, G, E със съответно 13, 12, 12, 11, 9 статии. Това са бизнес-администрация и бизнес-икономика, маркетинг, счетоводство, икономика на селското стопанство и природните ресурси, икономика на околната среда и екологията, международна икономика, финансова икономика, макроикономика и монетарна икономика. Следващата група публикации обхваща рубриците C, B, J, P, R, H, I, D с публикации 7, 6, 5, 5, 5, 4, 4, 4. Тук са включени широк кръг от проблеми, свързани както с глобалната икономика, така и с икономиката на отраслите и регионите. Най-слабо са застъпени рубриците N, Z и K с по 1 публикация в първите две и липса на такава в последната. Това са въпросите на стопанската история, правото и икономиката и други специални въпроси. Същото явление се наблюдава и в данните за публикациите в сп. “Икономическа мисъл”.

Таблица 8

Разпределение на научните публикации в сп. “Икономически изследвания” в съответствие с Класификационната система JEL за периода 2003 – 2006 г.

O	L	M	Q	F	G	E	C	B	J
27	17	13	12	12	11	9	7	6	5
P	R	H	I	D	A	N	Z	K	
5	5	4	4	4	1	1	1	0	

На табл. 9 е представено разпределението на авторите в сп. “Икономически изследвания” по институционална принадлежност. Общият брой на публикуваните свои материали в списанието е 119, от тях 50 са от Икономическия институт на БАН, а 69 - от други институции. В сравнение със сп. “Икономическа мисъл” тук ситуацията е по-различна. Стопанска академия “Д. А. Ценов” – Свищов и Икономически университет – Варна фигурират върху корицата на списанието като съиздатели. Техният дял от издаваните публикации тук е чувствително по-голям, отколкото в “Икономическа мисъл”, и освен това в случая

те не могат да бъдат наречени външни автори. Броят на авторите от издателските институции е 81, а на външните - 38. Или съотношението на вътрешни към външни автори е 2 : 1.

Таблица 9

Разпределение на авторите, публикували
в сп. "Икономически изследвания" през периода
2001 – 2006 г. по институционална принадлежност

Икономически институт на БАН	СА "Д. А. Ценов" - Свищов	Икономически университет - Варна	БНБ	Други институции	Други държави
50	18	13	4	17	17

Сп. "Икономически алтернативи" на УНСС съществува в този формат от две години и половина. Нашите данни са от 2005 и 2006 г. В него също се използва Класификационна система JEL за индексване на научните публикации (табл. 10).

Таблица 10

Разпределение на научните публикации
в сп. "Икономически алтернативи" в съответствие
с Класификационната система JEL за периода 2005 – 2006 г.

M	L	G	O	H	E	A	F	J	Q
29	22	16	14	10	9	8	8	8	7
C	D	I	B	K	R	Z	N	P	
6	6	4	3	3	3	2	1	1	

От табл. 10 се вижда, че най-голям брой статии – 29, разглеждат проблемите на рубрика М - бизнес-администрация, бизнес-икономика, маркетинг, счетоводство. Със значителен брой статии – 22, е застъпена също рубрика L – организация на промишлеността. В 16 и 14 статии са разгледани проблемите на рубриците G и O – финансова икономика, икономическо развитие, технологични промени и растеж. Със средни стойности на броя на публикуваните статии са рубриците H, E, A, F, J, Q, C, D – съответно 10, 9, 8, 8, 8, 7, 6, 6 статии. Тези рубрики обхващат проблемите на обществената икономика, макроикономиката, монетарната икономика, международната икономика, демографската икономика, икономиката на селското стопанство, природните ресурси, околната среда и екологията, микроикономиката. Най-слабо застъпени са рубриците B, K, R, Z, N, P – с 3, 3, 3, 2, 1, 1 статии - право и икономика, градска, селска, регионална икономика, стопанска история, икономически системи.

Ако направим сравнение между приоритетите в тематичните класификации на сп. "Икономическа мисъл" и сп. "Икономически алтернативи", ще установим, че те се различават. Авторите в двете списания имат различни тематични

приоритети. В сп. “Икономическа мисъл” за разглеждания 6-годишен период най-силно са застъпени рубриците E, F, O, C, B, D – макроикономика, монетарна икономика, международна икономика, икономическо развитие, математически и количествени методи, школи на икономическата мисъл, микроикономика. В сп. “Икономически алтернативи” за разглеждания 2-годишен период най-много статии разглеждат проблемите на рубрики M, L, G, O – бизнес-администрация, бизнес-икономика, маркетинг, счетоводство, организация на промишлеността, финансова икономика, икономическо развитие. В средния ешелон също се намират различни рубрики от класификационната система. За двете списания съвпадат само рубриците с най-малък брой статии – K, N, Z - право и икономика, стопанска история, други специални въпроси.

Таблица 11

Разпределение на научните публикации в сп. “Бизнес управление” по рубрики за периода 2001 – 2006 г.

Години	Рубрики								
	Мениджмънт – теория	Мениджмънт – практика	Бизнес-практика	Маркетинг	Международен бизнес	Екомениджмънт	Информационни и технологии	Агробизнес	Трибуна на стопанския ръководител
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
2001	4	6	9	4	1	1	6		
2002	6	7	10	1	4		3		
2003	4	6	7	2	2		4		
2004	1	2	16		2		5		
2005	3	4	13	1			4	1	1
2006	2	1	15	1	1		6		
Общо	20	26	70	9	10	1	28	1	1

В сп. “Бизнес управление” статиите са класифицирани според възприети от редакционната колегия тематични рубрики. На табл. 11 е представено количественото разпределение на публикуваните статии в съответствие с тези рубрики. От данните се вижда, че най-голямо присъствие на страниците на списанието имат публикациите в тематичната рубрика “Бизнес практика” (70). Широко са застъпени и рубриците “Информационни технологии”, “Мениджмънт – практика” и “Мениджмънт – теория” със съответно 28, 26 и 20 публикации. По-малко са статиите в рубриците “Международен бизнес”(10) и “Маркетинг”(9), а най-слабо е присъствието на материали в “Екомениджмънт”, “Агробизнес” и “Трибуна на стопанския ръководител” с по една статия за изследвания период. За съжаление нямаме възможност да правим сравнения с тематичната

структура на публикациите от другите списания, тъй като класификационните системи са различни.

Независимо от това прави впечатление, че икономическата научна общност развива много активна и интензивна публикационна дейност във всички периодични издания на икономическите институции и по целия спектър от тематични направления на икономическата наука.

Наблюдава се активно сътрудничество, единодействие, колегиалност, лоялност и осъзнаване на принадлежност към обща мисия от всички учени както в областта на преподавателската дейност, така и в научната и публикационната дейност. Тази единна, интензивно комуникираща и сплотяваща усилията си научна общност, е положителен пример за добра практика на функциониране и успешно реализиране, към което в действителност се стремят учените от всички научни области. Така формиралите се ясни тенденции в научните комуникации между различните институции в икономическата наука създават благоприятна атмосфера и подходящ психологически климат, които стимулират развитието на тази наука в нашата страна.

Приложение

Класификационна система JEL
(тематични направления)

A	Обща икономика и преподаване
B	Школи на икономическата мисъл и методология
C	Математически и количествени методи
D	Микроикономика
E	Макроикономика и монетарна икономика
F	Международна икономика
G	Финансова икономика
H	Обществена икономика
I	Здравеопазване, образование и социални грижи
J	Труд и демографска икономика
K	Право и икономика
L	Организация на промишлеността
M	Бизнес-администрация и бизнес-икономика Маркетинг. Счетоводство.
N	Стопанска история
O	Икономическо развитие, технологични промени и растеж
P	Икономически системи
Q	Икономика на селското стопанство и природните ресурси. Икономика на околната среда и екологията
R	Градска, селска и регионална икономика
Z	Други специални въпроси

10.VII.2007 г.